

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Statens energimyndighets hemställan angående förordning om statligt stöd för en mer effektiv energianvändning i företag

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen innehåller värdefull information i flera avseenden. Ett antal delasppekter hade emellertid behövt utvecklas, i varierande grad, för att Regelrådet ska uppfatta att konsekvensutredningen sammantaget uppfyller förordningens krav. Det gäller påverkan på företagets kostnader och påverkan på konkurrens. Även om ett stöd är frivilligt att ansöka om, kan det finnas en påverkan på företags konkurrenskraft beroende på om de ansöker eller inte ansöker om ett stöd. Denna fråga hade behövt belysas tydligare. Det anges att en delmängd av de berörda företagen kan antas ha goda förutsättningar att söka stödet, medan det är oklart om detta gäller för alla som uppfyller kriterierna för att söka. Det hade också behövts tydligare information om hur och när konsekvenser av det föreslagna stödet kan utvärderas.

Innehållet i förslaget

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) hemställer om en ny förordning om statligt stöd för en mer effektiv energianvändning hos företag. Den föreslagna förordningen anges ge företag möjlighet att söka ekonomiskt stöd för att genomföra miljöstudier (projekteringar) och investeringar i åtgärder som bidrar till en mer effektiv eller flexibel energianvändning och som, direkt eller indirekt, kan bidra till en stärkt anslutningskapacitet eller minskad sårbarhet i energisystemet. Förordningen föreslås därför omfatta stöd till företag med en hög energianvändning (över 2,8 GWh genomsnittlig energianvändning de senaste tre åren) och stöd ska lämnas i enlighet med de villkor som föreskrivs i den så kallade gruppundantagsförordningen (förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014).

Bedömning av delasppekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Det anges i remissen att regeringen (i budgetpropositioner för 2025 och 2026) föreslagit att medel avsätts för att möjliggöra ett nytt ekonomiskt stöd till investeringar som bidrar till stärkt förmåga och minskad sårbarhet i de regionala energisystemen. Satsningen går under benämningen Kraftlyftet. Under 2025 har ett förslag till förordning om statligt stöd för att förbättra leveranssäkerheten i elsystemet (KN2025/01503) remitterats som en del av

Kraftlyftet. Detta stöd beskrivs kortfattat i remissen i likhet med andra insatser som Energimyndigheten haft i uppdrag att genomföra på området.

Energimyndigheten lägger fram det nu aktuella förslaget på stödförordning för att stötta genomförande av åtgärder på användarsidan i energisystemet vilka kan bidra till Kraftlyftets syften. En effektiv energianvändning anges vara central för omställning av energisystemet och en hållbar elektrifiering. Samtidigt är efterfrågan på ny anslutning till elnätet eller ökat effektuttag stor, särskilt i södra Sverige. Utbyggnaden av elnätet sker inte tillräckligt snabbt för att möjliggöra önskade anslutningar i rimlig tid. Ett sätt att avlasta nätet är att göra insatser för att befintlig energianvändning ska bli mer flexibel och effektiv. Det föreslagna stödet ska alltså komplettera andra insatser. Dessa insatser beskrivs också i remissen (sida 3).

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning såväl av de specifika målsättningar som finns med den föreslagna förordningen som av det större sammanhang där åtgärder som den tänks finansiera ska bidra till en bredare måluppfyllelse. Beskrivningen är tydlig. Det är positivt för konsekvensutredningens transparens att det sammanhang där det aktuella förslaget ska ingå förklaras.

Regelrådet finner problembeskrivningen och beskrivningen av syfte med förslaget godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Det anges att efterfrågan på ny anslutning till elnätet eller ökat effektuttag är stor, särskilt i södra Sverige. Staten anges ha en avgörande roll i att säkerställa att grundläggande förutsättningar för klimatomställningen finns på plats. Regeringen bedömer att åtgärder behövs för att klimatmålen ska kunna nås vilket inkluderar både åtgärder med direkta utsläppseffekter, kompletterande åtgärder och åtgärder som förbättrar förutsättningarna för klimatomställning.

Flera åtgärder anges ha vidtagits för att komma till rätta med utmaningarna på elmarknaden och i energisystemet för att möta den ökade efterfrågan på el och behovet av en robust energiförsörjning. Det anges finnas en stor potential till mer effektiv energianvändning. Ett statligt stöd anges kunna bidra till att fler åtgärder genomförs eller tidigareläggs så att en större del av denna potential kan realiseras under perioden för stödet och därmed bidra till att avlasta energisystemet eller öka anslutningskapaciteten. Alternativet att låta marknaden lösa utmaningen utan statliga insatser kommer enligt myndigheten troligtvis innebära att åtgärder inte genomförs i tid eller i den utsträckning som krävs för att minska risken för att till exempelvis företagsetableringar inte kan få nätanslutning och därmed uteblir.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att insatser beslutats och genomförts tidigare och har beskrivits vilken inriktning dessa insatser har. Det finns en bedömning av vad effekterna skulle bli om aktuellt förslag för åtgärder inriktade mot energianvändningen inte skulle vidtas. Bedömningen är kortfattad men i sig tydlig. Som beskrivning av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas kan den anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

Det finns, som nämnts, beskrivningar av insatser för att stärka leveranssäkerhet och andra åtgärder för energitillförseln. Såvitt Regelrådet kan se finns det inte någon beskrivning av

andra sätt att främja effektiv och flexibel energianvändning än den föreslagna och nollalternativet, att avstå från åtgärd.

Regelrådet gör följande bedömning. Det skulle, såvitt Regelrådet kan förstå, i princip kunna vara möjligt att främja energieffektivisering i företag på fler sätt än de föreslagna. Samtidigt går det att utläsa av den information som finns i remissen att den aktuella utformningen åtminstone när det gäller finansiering har valts för att kunna vara förenlig med EU-rättsliga regler. Regelrådet anser att det hade varit önskvärt att remissen hade innehållit någon form av resonemang om för- och nackdelar med olika typer av åtgärder för att främja energieffektivisering. Detta inte minst med beaktande av aktörer som redan kan ha investerat för energieffektivisering utan stöd som del av finansiering medan andra aktörer, utifrån förslag kan erhålla stöd för samma typ av investeringar. Samtidigt finns det tydliga beskrivningar av en rad åtgärder som vidtas för att uppnå mål för den samlade satsningen Kraftlyftet och det finns också mer information om skäl till det aktuella förslagets utformning i avsnitt om åtgärder för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader. Regelrådet finner att även om alternativa lösningar hade kunnat beskrivas mer utförligt och tydligt kan befintlig beskrivning anses tillräcklig utifrån förutsättningarna i detta fall.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

I konsekvensutredningen anges att det är företag som har en hög energianvändning, över 2,8 GWh årligen, som har rätt att söka stödet. Avgränsningen har gjorts utifrån var potentialen att bidra till en effektiv användning och nätavlastning bedöms vara störst. Avgränsningen anges innebära att uppskattningsvis 5000 företag kan ha möjlighet att söka stöd utifrån föreslagen förordning. Inga undantag görs utifrån företagsstorlek vilket innebär att alla företag oavsett storlek kan söka stöd förutsatt att de har en energianvändning som överskrider gränsvärdet.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns information om ett ungefärligt antal företag som kan komma i fråga för att ta del av det aktuella stödet och det framgår att dessa företag i princip kan vara av vilken storlek som helst, om de har en energianvändning som är tillräckligt hög. Inget anges, såvitt Regelrådet kan se, om berörda företags branschtillhörighet. Detta är en viss brist i tydlighet. Eftersom det ändå framgår tydligt att ett avgörande kriterium är energianvändningens omfattning och antal företag har uppskattats kan beskrivningen anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag godtagbar.

Påverkan på företagets kostnader och intäkter

Det anges i konsekvensutredningen att det föreslagna stödet bör ses som en möjlighet som kan få positiva konsekvenser för de företag som beviljas stöd. Att ansöka om stöd innebär en viss administrativ belastning för det sökande företaget. Energimyndigheten anges emellertid ha i uppdrag att genomföra informationsinsatser för att underlätta inför och under ansökningsprocessen. Den som söker stöd gör detta frivilligt och stödmottagaren kommer att informeras om vilka förpliktelser som gäller för denne. I avsnitt om åtgärder för att begränsa kostnader anges att målgruppen till stor del omfattas av lag om energikartläggning i stora företag vilket anges innebära att de redan har kunskaper som behövs för stöd, vilket anges hålla nere administrativa kostnader.

Enligt kommissionens förordning (EU) nr 651/2014, artikel 38 (som avser investeringsstöd för andra energieffektiviseringsåtgärder än i byggnader) får stödnivån inte överskrida 30 procent av de stödberättigande kostnaderna. Enligt artikel 49 (som avser stöd till studier och konsulttjänster i miljöskydds- och energifrågor) får stödnivån inte överskrida 50 procent av de stödberättigade kostnaderna. I båda artiklarna anges emellertid att stödnivån får höjas med 20 procentenheter för stöd till små företag och med 10 procentenheter för stöd till små och medelstora företag vilket anges göra stödet något mer gynnsamt för små och medelstora företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att ansökan kommer att medföra vissa administrativa kostnader, som inte kvantifieras. Delar av målgruppen anges ha förutsättningar som kan reducera administrativa kostnader. Kvantifiering av hur många dessa företag bedöms vara saknas. Regelrådet anser att en aspekt som talar för att en viss ökning av administrativa kostnader är mindre viktig att beskriva kvantitativt är att stödet är frivilligt att söka. Kostnaden kan därmed undvikas. En annan fråga är emellertid om det finns skäl att tro att företag som inte ansöker om stöd kan väntas påverkas negativt av detta, exempelvis i form av försämrade relativ konkurrenskraft. Det är svårt att få någon tydlig uppfattning om detta utifrån informationen i konsekvensutredningen. Det hade behövts någon form av förtydligande av kostnadsintervall eller exempelberäkningar, alternativt ett tydliggörande att det bedöms vara konkurrensneutralt om företag ansöker eller inte ansöker om stödet, om detta är myndighetens bedömning. Intäktpåverkan har däremot indikerats genom det som anges om hur stor kostnadstäckning som stödet kan väntas innebära.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på kostnader bristfällig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på intäkter godtagbar.

Påverkan på konkurrens

I remissen anges att en effektivare energianvändning kan bidra till ökad konkurrenskraft. Regelrådet kan inte finna någon beskrivning av stödets påverkan på konkurrensförhållanden mellan berörda företag.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns, såvitt Regelrådet kan se, inte någon beskrivning av stödets påverkan på konkurrensförhållanden mellan direkt berörda företag (möjliga stödmottagare) eller på konkurrensförhållanden mellan de företag som kan söka stödet och andra. Vidare har Regelrådet inte heller kunnat utläsa någon beskrivning av eventuell konkurrenspåverkan mellan företag som redan har investerat i energieffektiviseringsåtgärder utan stöd, jämfört med företag som kan förväntas få stöd för motsvarande åtgärder. En generell bedömning om effekter på konkurrenskraft av en effektiviserad energianvändning finns. Regelrådet uppfattar att detta åsyftar konkurrenskraft på en mer aggregerad nivå. Regelrådet finner att det visserligen är så att de företag som kan ansöka om stödet är lika såtillvida att de allihop har en energianvändning över viss nivå. Samtidigt kan det finnas andra skillnader dem emellan, som skulle kunna ha betydelse ur ett konkurrensperspektiv. Exempelvis anges att det för den delmängd av företagen som gjort energikartläggning kan finnas goda förutsättningar att söka, men det är oklart om dessa förutsättningar gäller för alla företag som kan söka. Det är inte uppenbart att stödet skulle ha stor påverkan på konkurrensförhållanden, men det är svårt att säkert avgöra utifrån den begränsade information som finns. Det hade behövts en explicit bedömning av möjlig påverkan på konkurrens, som motiverades.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrens bristfällig.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Som redan nämnts anges det i konsekvensutredningen att de EU-rättsliga bestämmelserna medger att stödet får höjas med 20 procentenheter för stöd till små företag och med 10 procentenheter för stöd till små och medelstora företag. I övrigt innehåller konsekvensutredningen ingen information om särskilda anpassningar till små och medelstora företag, såvitt Regelrådet kan se.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att små och medelstora företag i princip kan behandlas mer förmånligt vid ansökan om stöd. Detta kan ses som att det ingår ett hänsynstagande till de små och medelstora företagen. Att inget i övrigt anges om de mindre företagens förutsättningar att ta del av stödet innebär en viss brist i tydlighet. Mot bakgrund av att det både framgår att de mindre företagen kan få större intäkter av stöd och av att det är frivilligt att ansöka om stödet kan denna brist anses vara mindre allvarlig, även om större tydlighet hade varit önskvärd.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag godtagbar.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

I konsekvensutredningen anges bland annat följande. Att genomföra åtgärder som bidrar till en mer effektiv energianvändning anges i sig vara ett sätt att eliminera onödiga kostnader, både på företags- och samhällsnivå. Denna bedömning utvecklas med exempel. Vidare anges att för att säkerställa att stödet blir effektivt planerar Energimyndigheten för att genomföra riktade utlysningar inom ramen för stödförordning. Förslaget innebär att stödet riktas till företag med en hög energianvändning. Avgränsningen anges ha gjorts utifrån var potentialen att bidra till en effektiv användning och nätavlastning bedöms vara störst. Det är också en målgrupp som i stora delar omfattas av lag om energikartläggning i stora företag vilket innebär att de har en god kunskap om sin energianvändning och var det finns potential att genomföra åtgärder i verksamheten. Detta skapar förutsättningar för att snabbt identifiera och ansöka om stöd för relevanta åtgärder vilket även bidrar till att hålla nere den administrativa kostnaden för handläggning av ärenden. Energimyndigheten kommer även i så stor utsträckning som möjligt samordna arbetet med de olika insatserna inom Kraftlyftet för att effektivisera hantering och hålla kostnader nere.

Regelrådet gör följande bedömning. Det anges ett flertal åtgärder som myndigheten antingen har vidtagit eller avser vidta för att begränsa kostnader för stödet. Beskrivningen är tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges att förordningen behöver träda i kraft under våren 2026. Energimyndigheten planerar för att genomföra dialogmöten och informationsinsatser.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att myndigheten anser att den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande är nödvändig, men i avsnitt om denna aspekt anges inte av vilka

skäl. Däremot framgår det av information på annan plats att insatserna avses komplettera redan befintliga insatser inom ramen för satsningen Kraftlyftet. Utifrån denna samlade information kan valet av tidpunkt anses förklarat. Det framgår också en bedömning av behovet av informationsinsatser och att sådana planeras.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser godtagbar.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Det anges att Energimyndighetens hantering av stödet omfattar flera moment, exempelvis förberedande arbete, framtagande och genomförande av utlysningar, informationsinsatser och handläggning av inkomna ansökningar inklusive teknisk och ekonomisk granskning samt uppföljning av beviljade projekt och stödets effekt. Detta arbete anges kunna effektiviseras delvis genom att samordna delar av arbetet med andra insatser inom Kraftlyftet. I förslag till förordning anges i 15 § att Energimyndigheten i ett beslut om stöd ska ange att stödmottagaren, på begäran av myndigheten, ska lämna de uppgifter som krävs för uppföljning och utvärdering av stödet.

Utöver detta kan inte Regelrådet finna att utvärdering tas upp i remissen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns viss information om uppföljning och utvärdering av förslaget. Det kan emellertid inte anses framgå mer precist hur utvärdering ska gå till förutom att myndigheten ska ange i stödbeslutet vilka uppgifter som krävs och att uppföljning kan samordnas med andra delar av arbetet inom Kraftlyftet, samt att det är Energimyndigheten som avses ansvara för utvärdering. Detta är i och för sig relevant information, men det är svårt att utifrån den dra några närmare slutsatser om på vilket sätt effekter för företag tänks utvärderas. Det hade behövts något mer utvecklad information om vilka kriterier som tänks användas för kommande utvärderingar.

Regelrådet finner redovisningen av hur och när förslaget kan utvärderas bristfällig.

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Som refererats ovan har förslagsställaren angett att förslaget innebär att en förutsättning för stödet är att det ska lämnas i enlighet med de villkor som föreskrivs i kapitel I och i artiklarna 38 (Investeringsstöd till energieffektiviseringsåtgärder) och 49 (Stöd för miljöstudier) i förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget (förkortat gruppundantagsförordningen).

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att förslaget är ett nationellt initiativ och hur det avses överensstämma med EU-rätten. Det framgår att det avses följa specifika EU-rättsliga bestämmelser om stödnivåer för energieffektiviseringsåtgärder. Beskrivningen är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven godtagbar.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Regelrådet har inget i övrigt att framföra.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 1 april 2026.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Christian Pousette.

Anna-Lena Bohm

Ordförande

Christian Pousette

Föredragande